

Marts 2011

Sporing af indtrængningsveje

ATV Jord & Grundvand, temadag 2011

Jesper Bruun Petersen

NIRAS

Sporing af indtrængningsveje

Vingsted temadag, marts 2011

Oversigt

1. Introduktion (3)
2. Hvad er thoron? (5-8)
  - Forekomst & egenskaber
  - Indtrængning
  - Projektet
3. Lokalteter (10-21)
  - Aarhus
  - Spøttrup
4. Sammenfatning (23-26)
  - Delundersøgelse 1
  - Delundersøgelse 2
  - Delundersøgelse 3
  - Konklusion

<p>Oversigt</p> <p>Introduktion Hvad er thoron Lokalteter Sammenfatning</p>
--

Introduktion

- Ved lokalisering af indtrængning af forurenede poreluft til indeklima, anvendes forskellige metoder, eks.:
  - Sporgas injektion
  - ppbRAE målinger
  - Termografi
- "Radon er en god sporgas for identifikation af jordluftindtrængning" (*Radon i danske boliger 2001, Radon-95 1997*)
- Thoron (isotop af radon):
ny metode, naturlig tracergas, eksisterer overalt
- Formål:
  - Kan thoronmålinger benyttes til identifikation af advektive spredningsveje for flygtig forurening fra poreluft til indeklima?

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Hvad er thoron?

- ▶ Forekomst & egenskaber
- ▶ Indtrængning
- ▶ Projektet

Hvad er thoron?

Forekomst & egenskaber

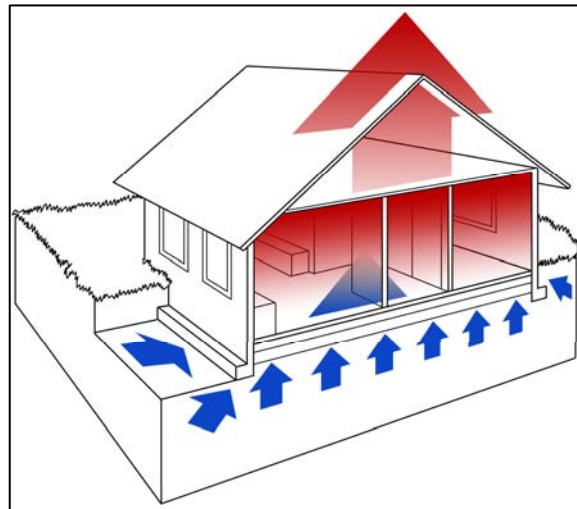
- Naturligt forekommende
- Thoron er et produkt af thorium (^{232}Th)
- Thorium findes i alle jordarter i en koncentration på ca. 14 ppm
- Thoron er en isotop af radon (^{222}Rn)

- Thoron er radioaktivt (ligesom radon)
- Thoron er en ædelgas

- Thoron betegnes: ^{220}Rn
- ^{220}Rn har en halveringstid ($T_{1/2}$) på 56 sekunder.

- Thoron henfalder ved udsendelse af α -stråling
- Thoron indgår meget sjældent i kemiske reaktioner med andre stoffer (fordi det er en ædelgas)

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
 Lokalteter
 Sammenfatning

Hvad er thoron?

Indtrængning

Indtrængning:

Bl.a. termisk opdrift giver anledning til relativt indendørs undertryk, som driver koldere luft ind (skorstens-effekt).

Giver anledning til opadrettet flow af poreluft i jorden under boligen, og dermed trykdreven transport til indeklima.

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Hvad er thoron?

Projektet

Indtrængning af thoron er afhængig af følgende faktorer:

- Mængden der dannes i jorden
- Jordens transportegenskaber
- Konstruktionens gennemtrængelighed
- Størrelsen af drivkraften (voldsom tidslig variation)

Thoronmålinger er følsomme overfor drivkraftens størrelse.

Konvektiv indtrængning af poreluft er varierende som følge af fluktuerende trykforhold, og kan således give anledning til aktive / inaktive indtrængningspunkter (ved positive og negative Δp).

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Hvad er thoron?

Projektet

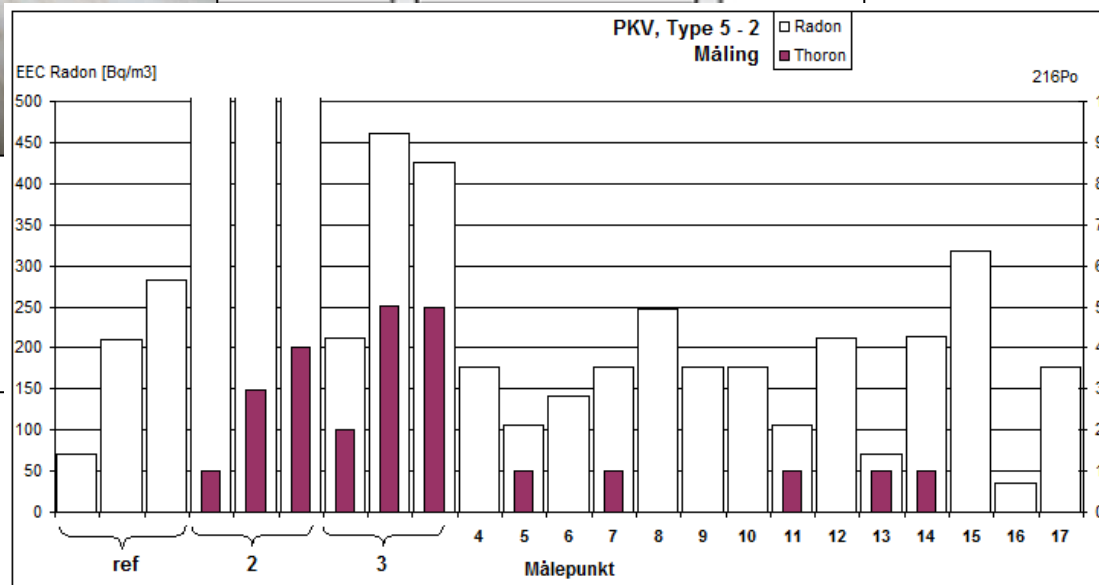
Delundersøgelse 1 + 2:

Metodeudvikling

Delundersøgelse 3:

Verificering

Metoden ny i Danmark

Oversigt

- Introduktion
- Hvad er thoron**
- Lokaliteter
- Sammenfatning

Lokaliteter

- ▶ Aarhus
- ▶ Spøttrup

Lokaliteter

Aarhus

Frederiksbjerg Torv, Aarhus

Introduktion:

- Byggeteknisk gennemgang
- Thoronmålinger (21 målepunkter)
- Termografi
- ppbRAE målinger (32 målepunkter)
- Kontinuerlig Δp måling
- "Normalt" trykforhold: 0,6 Pa undertryk
- Forceret trykforhold: 4 og 20 Pa undertryk
- Sporgas ikke benyttet på denne lokalitet

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Lokaliteter

Aarhus

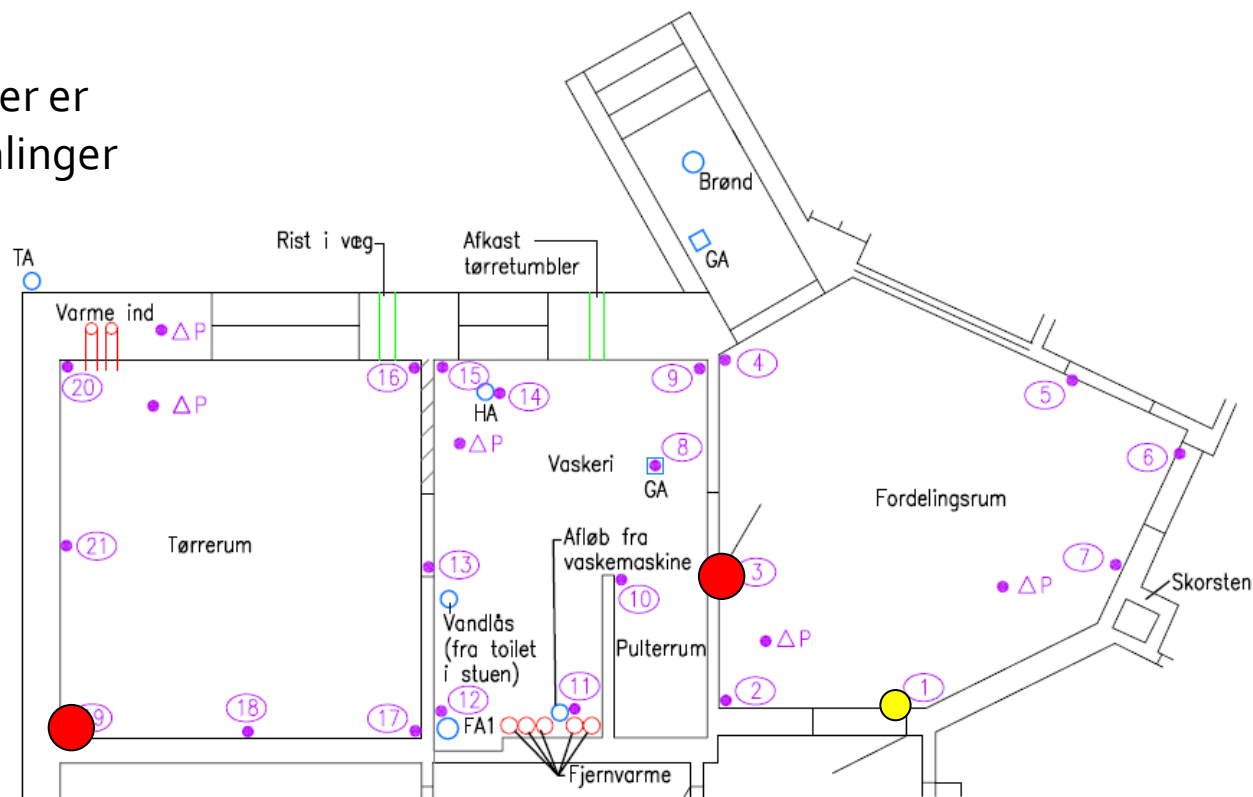
$\Delta p = 0,6 \text{ Pa}$

Generelt højt baggrundsniveau for ppbRAE.

NB: Der vises kun målepunkter hvor der er foretaget thoronmålinger

- Thoron
- +/- ppbRAE
-

Oversigt
Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Lokaliteter

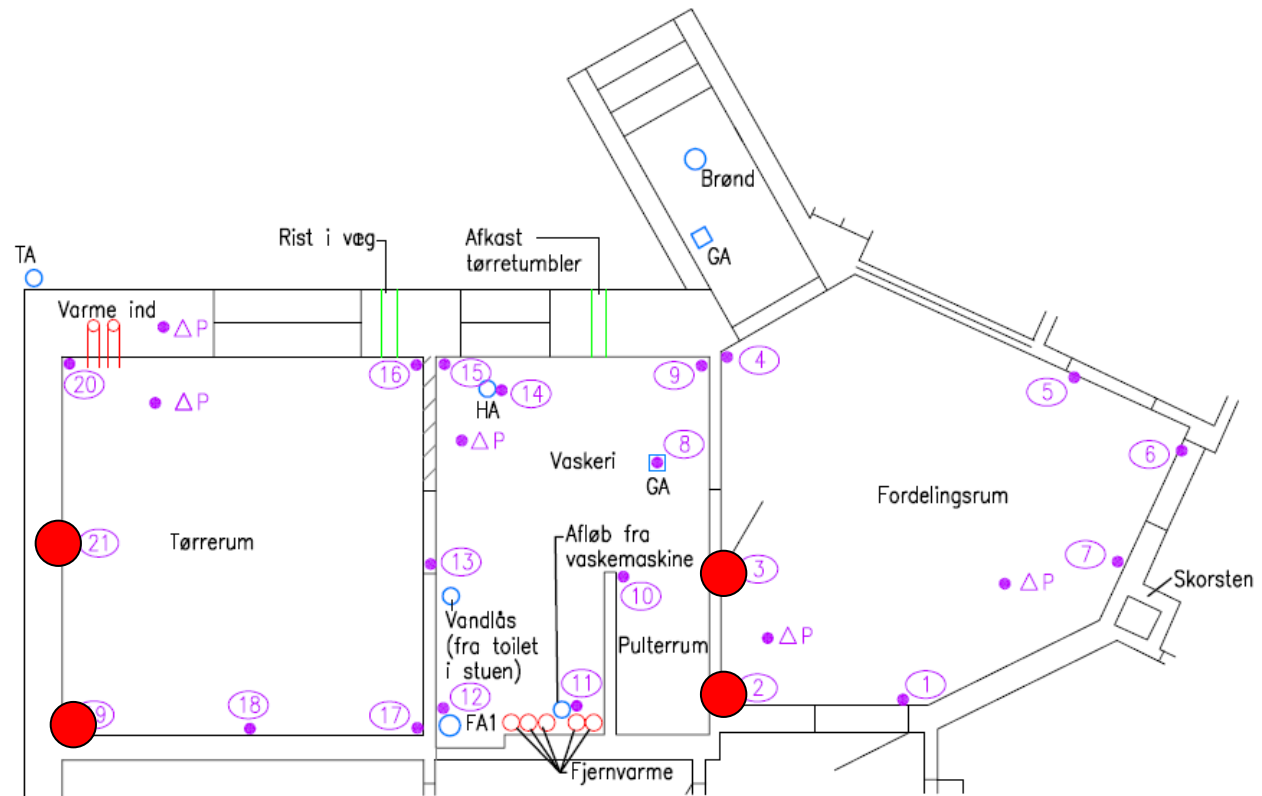
Aarhus

$\Delta p = 4 \text{ Pa}$

Generelt højere ppbRAE målinger i målepunkter.

- Thoron
- +/- ppbRAE
-

Oversigt
Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

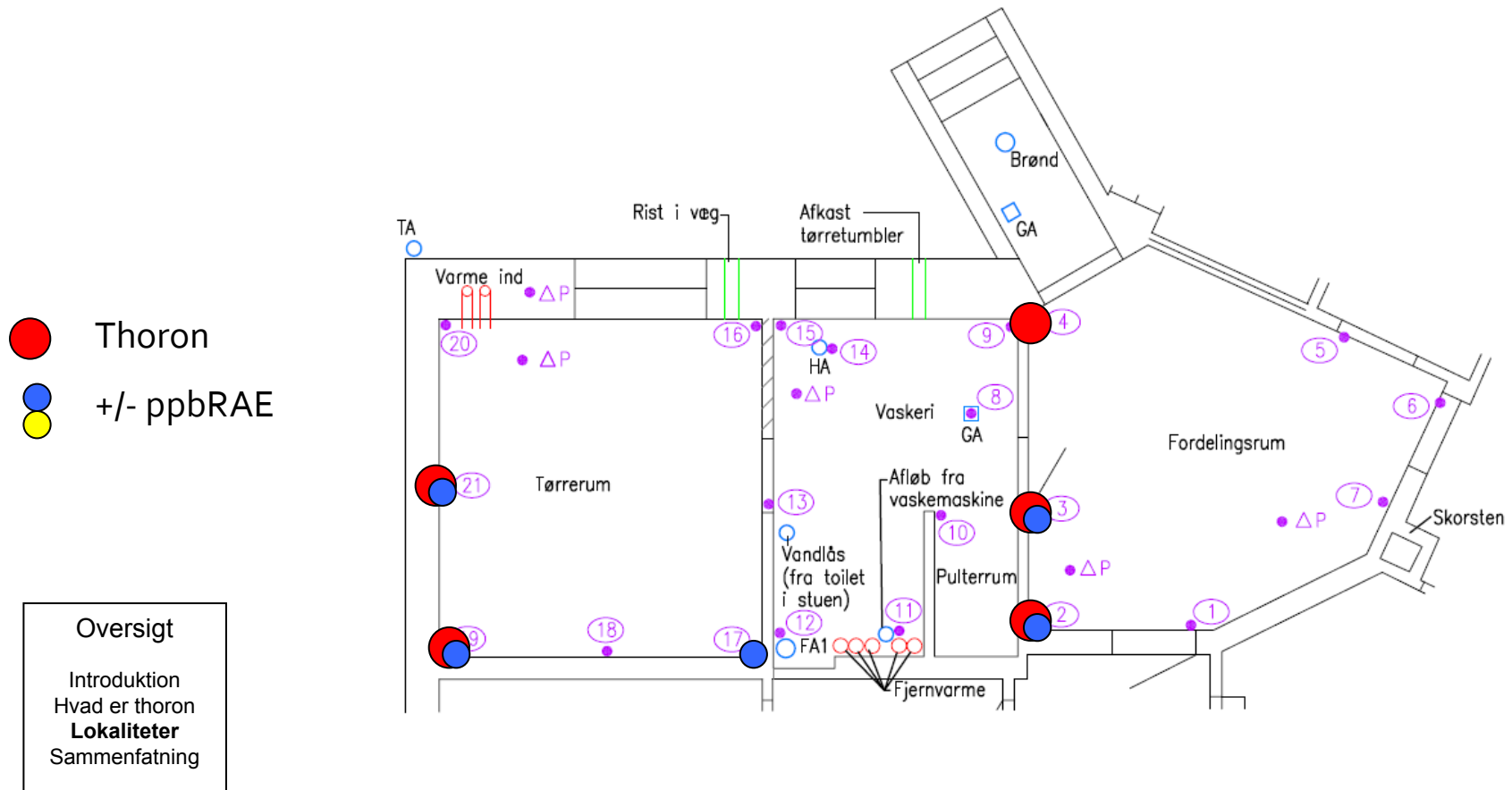

Lokaliteter

Aarhus

$\Delta p = 20 \text{ Pa}$

Fald i ppbRAE målinger i målepunkter ([stigning](#))

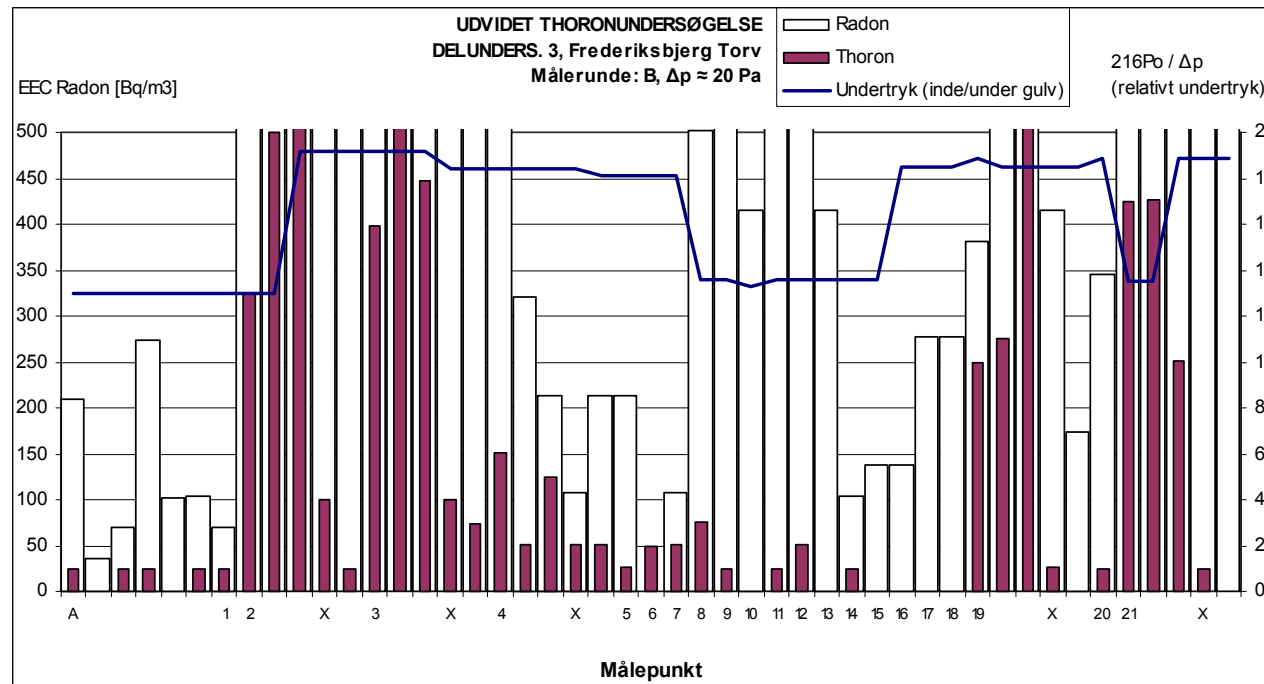
Mest markante ppbRAE målinger: MP 2, 3, 19, 21.

Lokaliteter

Aarhus

Større undertryk = større indtrængning:

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Lokaliteter

Aarhus

Frederiksbjerg Torv, Aarhus

Konklusion:

- Thoronmålinger - primært ved MP 2, 3, 19, 21.
- Termografi - Δt for lav, kan ikke benyttes.
- ppbRAE målinger - primært ved MP 2, 3, 19, 21.
Dog generelt svært at tolke - høje baggrundsniveauer.

- Overvældende overensstemmelse med ppbRAE
(MP 2, 3, 19, 21 som mest markante indtrængningspunkter).

- Δp måling essentiel.

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Lokaliteter

Spøttrup

Østergade, Spøttrup

Introduktion:

- Byggeteknisk gennemgang
- Thoronmålinger (26 målepunkter)
- Termografi
- ppbRAE målinger (39 målepunkter)
- Kontinuerlig Δp måling
- "Normalt" trykforhold: 0,0 Pa undertryk
- Forceret trykforhold: 5 og 20 Pa undertryk
- Sporgas måling ved injicering i 2 punkter (normalt trykforhold)

Oversigt

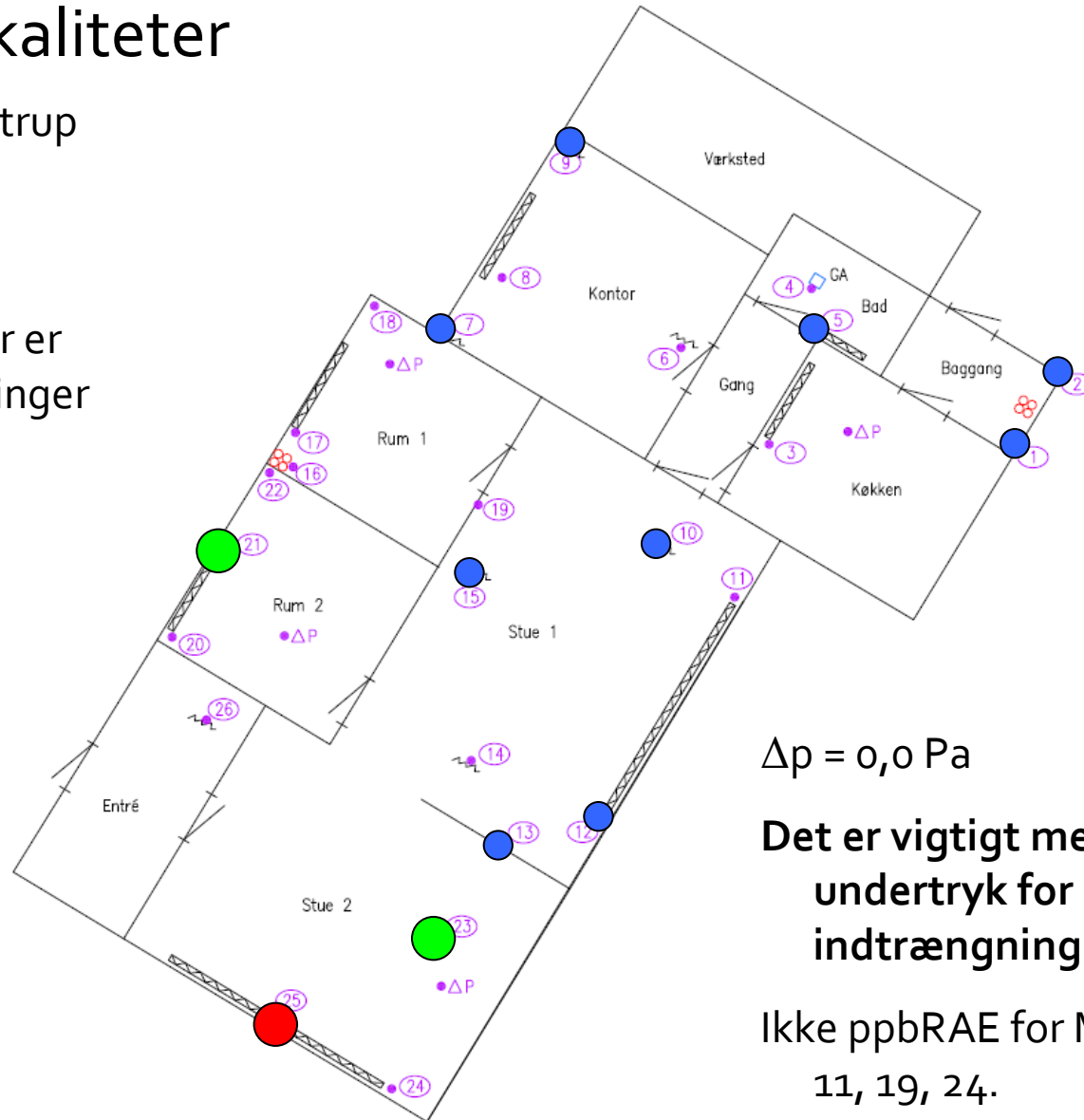
Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Lokaliteter

Spøttrup

NB: Der vises kun målepunkter hvor der er foretaget thoronmålinger

- Sporgas
- Thoron
- +/- ppbRAE

$\Delta p = 0,0 \text{ Pa}$

Det er vigtigt med et lille undertryk for at måle indtrængning.

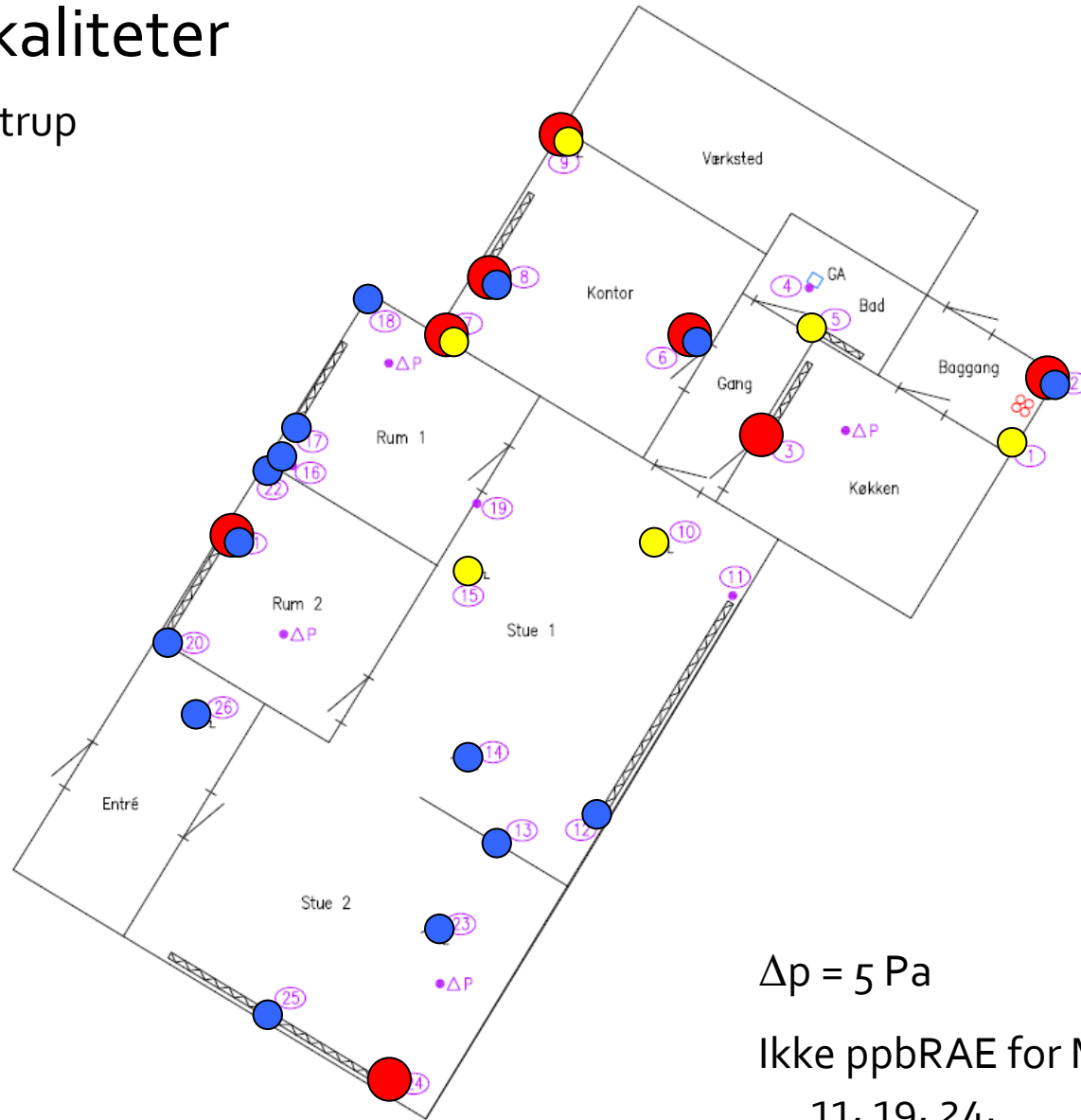
Ikke ppbRAE for MP 3, 4, 11, 19, 24.

Oversigt
Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Lokaliteter

Spøttrup

- Sporgas
- Thoron
- +/- ppbRAE

Oversigt
Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

$\Delta p = 5 \text{ Pa}$

Ikke ppbRAE for MP 3, 4, 11, 19, 24.

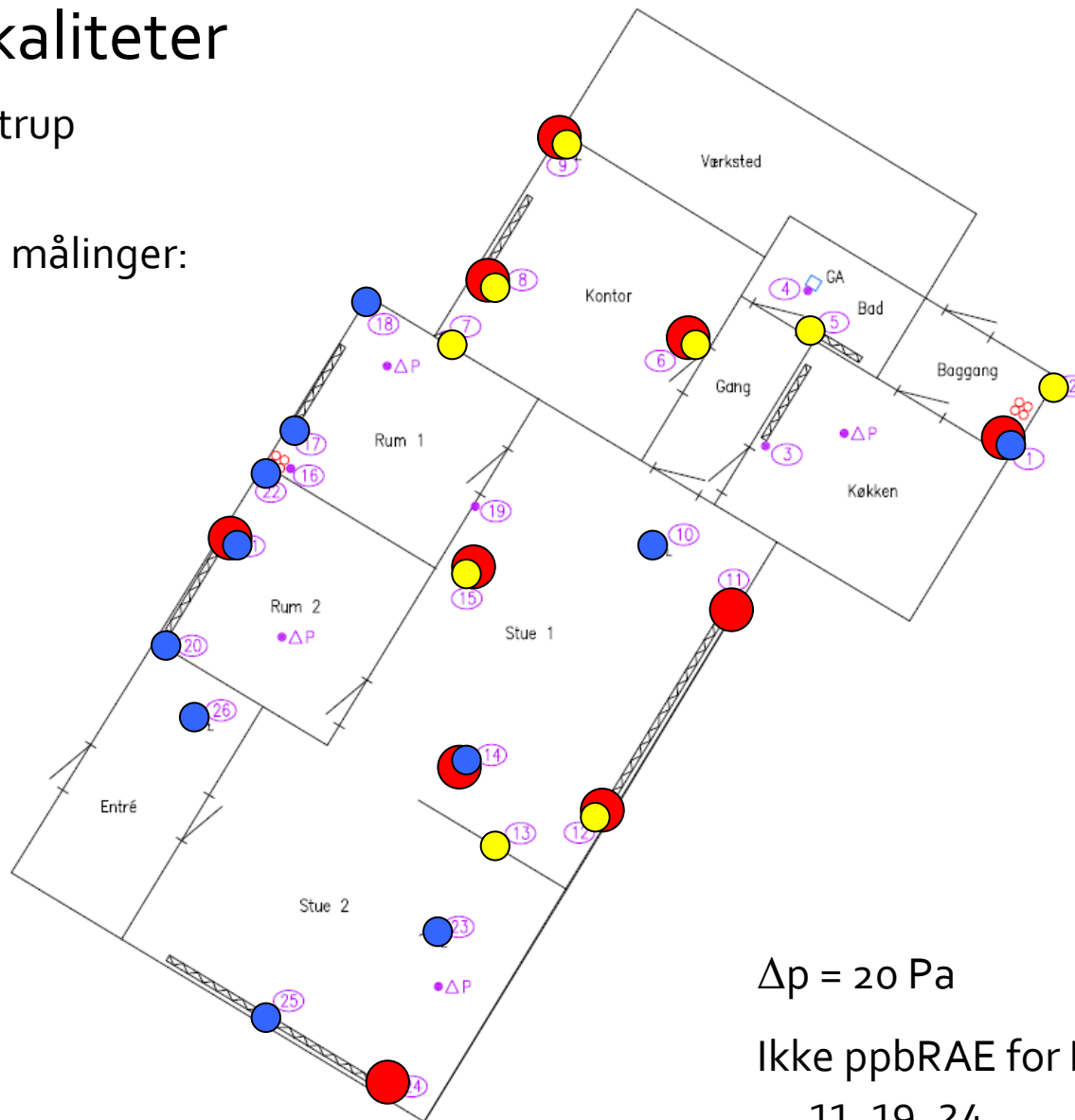

Lokaliteter

Spøttrup

Mest markante ppbRAE målinger:
MP 17, 21, 23

- Sporgas
- Thoron
- +/- ppbRAE

$\Delta p = 20 \text{ Pa}$

Ikke ppbRAE for MP 3, 4, 11, 19, 24.

Oversigt
Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Lokaliteter

Spøttrup

Østergade, Spøttrup

Konklusion:

- Thoronmålinger - primært ved MP 8, 9, 21, 24.
Indtrængning ses ved utætheder i konstruktionen samt rørgennemføringer. Varierende målinger.
Gulv meget utæt - indflydelse på Δp . Δp måling essentiel.
- Termografi viser kun indtrængning ved vinduer og loft;
 Δt for lav, kan ikke benyttes.
- ppbRAE målinger - primært ved MP 17, 21, 23.
Dog generelt svært at tolke - varierende målinger.
- Sporgas - kun udslag i nærheden af injektionspunkterne
(ved MP 21, 23).

- Målingerne stemmer ikke overens med forventningerne.

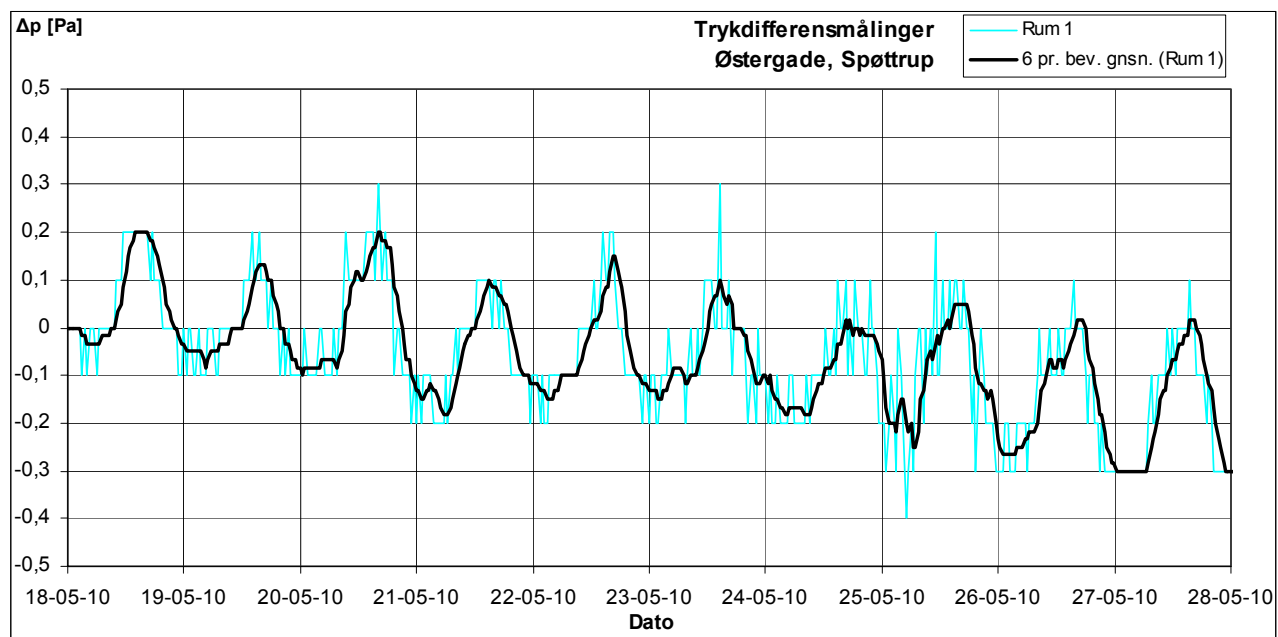
Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Lokaliteter

Spøttrup

Variationer i Δp :

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Sammenfatning

- ▶ Delundersøgelse 1
- ▶ Omstændighederne
- ▶ Delundersøgelse 2
- ▶ Delundersøgelse 3

Sammenfatning

Delundersøgelse 1

---

17 lokaliteter, 0 gentagelser:

- Typisk indtrængning ved rørgennemføringer i teknikskab / radiatorer, samt ved synlige skader på konstruktionen (huller/revner).
- Ofte indtrængning ved ikke-visuelle indtrængningspunkter, eks. samlinger langs gulv og vægge.
- Sjældent indtrængning ved afløb / vandlåse

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Sammenfatning

Delundersøgelse 2

---

9 lokaliteter, 7 gentagelser:

- Indtrængningspunkter i de enkelte boliger er ofte varierende fra D1.
- Dog stadig typisk indtrængning ved rørgennemføringer i teknikskab / radiatorer, samt ved ydervægge.
- Generel sammenhæng mellem det overordnede radonniveau i boligen mellem de to målinger.

Δp forhold ukendt.

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Sammenfatning

Delundersøgelse 3

---

2 lokaliteter:

- Måling under kontrollerede og målte forhold
 Δp forhold kendt!
- Måling under tre trykforhold.
- Som regel forøget indtrængning ved forøget undertryk.

- Indtrængning ses ved utætheder i konstruktionen (såfremt de er synlige) samt rørgennemføringer.

- Varierende overensstemmelse mellem thoronmålinger og ppbRAE. Overraskende god sammenhæng på Aarhus lokaliteten.
- Termografi kan ikke benyttes til sporing af indtrængende poreluft.

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning

Sammenfatning

Konklusion

Konklusion:

- Thoronmålinger kan udføres samtidig med byggeteknisk gennemgang, og tager ca. 3 timer.
- Svagt undertryk (som ved normale omstændigheder) tilstrækkeligt til målbar indtrængning. Blowerdoor kan give anledning til registrering af mindre/inaktive indtrængningspunkter (flere indtrængningspunkter ved større undertryk).
- Som regel forøget indtrængning ved forøget undertryk.
- Δp varierer fra rum til rum.
- Δp målinger kan udføres som simple øjebliksmålinger.
- Δp målinger bør overvejes i forbindelse med udførelse af indeklimamålinger.

Oversigt

Introduktion
Hvad er thoron
Lokaliteter
Sammenfatning